

Ecclesiam Sancti Bartolomei dicte Ville, presentibus Johanne de Dietreichstok, magistro foreste Austrie, Chonrado Schoennawer de Austria notario camere domini ducis Alberti suprascripti, Mathia Plebano in Perchtolczdorf, Pelegrino de Wuldeinstorf, Jacobo Zanchani condam Johannis de Veneciis, Marco condam Buzolini de Monte Albano, cive Veneciarum, Ottone Contareno condam Nicolai habitatore Veneciis, et Conforto Mareschalco condam Radulffi de Rodigio, habitatore Tervisii, et alibus testibus notis, vocatis, adhibitis specialiter et rogatis. -- Ego Johannes Ortholfy de Znoyma, publicus auctoritate Imperiali notarius et curie dictorum dominorum ducum Austrie scriba, praedictis omnibus et singulis praesens fui et rogatus hoc instrumentum scripsi meoque solito signo signavi. (Izvirnik v dvornem arhivu na Dunaji; Kandler, Codice diplomatico II. 12. nov. 1370. leta).

Težko, da so Šišenci kdaj prej videli toliko odlične gospode zbrane v svoji vasi. Čudno je, da so skoro sredi zime podpisovali listine pred cerkvijo, t. j. v cerkveni lopi. Skoro gotovo so morali avstrijski vojvode takrat v Šiški imeti grad, kamor so šle po sklenjeni pogodbi priče in se okrepčale.

Osemdeset let pozneje (leta 1453.) nahajamo Šiško imenovano v urbarji *Latggerjev* z imenom *Geyss, Keys, Kheis, Gheis*. Da je to naša Šiška, spozná se iz pristavka »in samnd Veytts Pharr gelegen« in iz predlogov »ober, vnter«. Čudno pa je, da kranjski zgodovinar Avgust Dimitz, ki je objavil ta urbar (*Mittheilungen des Muscalvereins für Krain, I.*), ni imel niti pojma, kakó se to ime dandenašnji glasi, ker v pristavljenem repertoriji »Ortsnamen« ugiblje, da »Kheis« pomenja = Zgornje Koseze, okraj Brdo.

Iz teh zgodovinskih podatkov bode vsakomur jasno, da »Kaissach« in »Kheis« ni nič drugega nego *Kajža*, v *Kajžah* (Keusche) in torej prav tisto kar »hiška« (hišica), ali kakor izgovarjajo v ljubljanski okolici, »šiška« (*šiša* mesto *hiša*).
S. R.

Kje so moje rožice? . .

Nemški izvornik Orožnove pesmi »Vse mine«.

Ko sem pred mnogimi leti — takrat še dijak — prebiral Vilmarjevo zgodovino nemškega slovstva, naletel sem v knjigi slučajno tudi na nastopne stavke: »Johann Georg Jacobi. Mit ihm unterhielt der weit ältere Gleim in den früheren Jahren eine ganz besonders innige, tändelnde und zuweilen in das Lächerliche übergehende Freundschaft, und was aus dieser spielenden

Zeit von Jacobi vorhanden ist, hat allerdings gerade so wenig Wert, wie die Gleimschen Sächelchen. Später jedoch trat er, namentlich in seinen während der Jahre 1774—1776. herausgegebenen Taschenbüchern »Iris«, wenn er auch die Poesie der Kleinigkeiten und Kleinlichkeiten, der unbekümmerten idyllischen Selbstzufriedenheit der Gleimschen Schule niemals ganz ablegte, als ein keineswegs unbedeutender, ja in einzelnen Stücken vortrefflicher Liederdichter auf, der das ungemein geringschätzige Urtheil, welches Neuere z. B. Gervinius über ihn gefällt haben, keineswegs verdient, denn wenn er auch nicht mehr gedichtet hätte als das einzige Lied »Die Morgensterne priesen im hohen Jubelton«, so würde er um des einzigen Liedes willen zu denen gehören, welche im Andenken der Nachwelt nicht untergehen dürften; aber auch sein Aschermittwochslied, seine Litanei am Feste aller Seelen, sein Lied von der Mutter sind so wahr, so zart und klangreich, dass sie ohne Bedenken zu dem Besten gestellt werden dürfen, was wir in dieser Art besitzen, und bei Manchem von uns erwacht vielleicht ein Wiederhall aus den Klängen der wehmüthig-frohen Kinderzeit, wenn ich an Jacobis vor vierzig bis fünfzig Jahren vielgesungenes Lied erinnere: »Sagt, wo sind die Veilchen hin«. — (Geschichte der deutschen National-Literatur von A. F. E. Vilmar, 12. Aufl., 1868, pg. 441, 442).

Prebravši zadnji stavek, šinila mi je hipno misel v glavo: Kaj, ko bi bil Orožen svojo zdaj že národno pesem »Kje so moje rožice?« posnel po Jacobijevi »Sagt, wo sind die Veilchen hin?« — Saj Vilmar poudarja, da se je ta pesem mnogo popevala po nemških deželah; vrhu tega je v Orožnove pesmi prvem verzu izražena ista misel, kakor v Jacobijevi in obe pesmi imata isti metrum. Najbrž — takó sem si mislil — slišal je Orožen to nemško pesem kje na Štajerskem, in ker mu je ugajala po svoji vsebini in po svojem napevu, preložil jo je na slovenski jezik in takó slovenski tekst podložil nemškemu napevu. Saj so takó tiste čase delali tudi drugi pesniki slovenski, n. pr. Potočnik ali Strel, čigar sloveči »Popotnik« je tudi presajen iz cvetočega vrta nemške poezije.

Toda ker zbirke Jacobijevih pesmij takrat nisem imel pri roki in me je zadrževalo drugo delo, da svoje misli, svojega prepričanja nisem utegnil podpreti z dokazi, opustil sem nadaljno premišljevanje in vso stvar domala že pozabil.

Ko pa je l. 1879. Mih. Lendovšek izdal Orožnove spise, in sem videl, da izdavitelj ravno pesem »Vse mine« prišteva izvirnim poezijam pesnikovim (V. Orožen, Spisi, na VII. str.); in ko je Stritar, ocenjujoč to knjigo, o Orožnovih pesmih izrekel trditev: »Prav izvirna ni skoraj nobena, česar morda pesnik sam ni vselej vedel« (»Zvon«, 1879, na 48 str.) — prišle so mi

zgoraj navedene besede Vilmarjeve iznova na misel. Zatorej povprašam nekega dné vojaškega kurata, 'zdaj že rajnkega gospoda Pribožiča, ki je tista leta živel v Ljubljani in rad kaj pripovedoval iz Orožnovega življenja in vesel prepeval njegove pesmi, kaj on sodi o pesmi »Kje so moje rožice?« — je li izvirna ali preložena. — G. Pribožič je bil skoro nejevoljen, kakó sploh morem dvojiti, da bi ta lepa pesem ne bila izvirna! »Ko bi bil Orožen tudi vse svoje pesmi poslovenil iz nemščine, t e gotovo ni! Ta je zajeta prav iz pesnikovega življenja. Zložil jo je, ko je bil kapelan v Pišecah, in tisti »hladni potok moj«, tista »moja utica«, »tista deklica« (grofica Moscon), tisti »pevec« — to je vse iz Pišec, in pesnik je vse takó popisal, kakor je bilo, in kakor je sam videl in sam doživel.« — In g. Pribožič, ki je bil, ako se ne motim, sam blizu tam nekje domá, začel mi je z zgovorno besedo opisavati Pišece in slikati razmere, v katerih je Orožen živel v Pišecah ter je napósled završil: »Zatorej nikar ne mislite, gospod profesor, da bi bila ta pesem vzeta iz nemščine. Jaz sem trdno prepričan, da je izvirna.«

Reči moram, da bi bil kmalu ljubeznivega gospoda kurata prosil odpušcanja, da sem se drznil ljubljenca njegovega, pesnika Orožna, žaliti z nesrečno mislijo, da je pesem »Vse mine« presadil iz nemščine v slovenščino . . .

Deset let pozneje je g. Andrej Fekonja v tem listu priobčil jako zanimivo in korenito razpravo »Nekaj o izviru in postanku Orožnovih pesmij« (»Ljubljanski Zvon«, 1889, na 139. str.), za katero mu bode gotovo hvalo vedel vsak prijatelj slovenskega pesništva. Ali tudi Fekonja pravi, da, kar se tiče pesmij »Vse mine« in »Lastavici v slovó«, ne more povedati »ničesa izvestnega, kar se tiče njiju izvira« ter pristavlja: »No vendar pa tudi le ni uprav nemogoče niti ni baš takó neverjetno, da nam Orožen v pesmi »Vse mine« opeva resnične svoje izkušnje naravnost po dotičnih predmetih: réčnih, stvarnih in osebnih.«

G. Fekonja je tedaj o tej pesmi iste misli, kakor je bil g. Pribožič.

Baš te besede Fekonjeve so me pa vzpodbodile, da sem hotel stvári priti do dná. Ni mi bilo treba dolgo iskati, da sem v zbirki Jacobijevih poezij našel dotično pesem, in zdaj prosim blagovoljnega bralca, naj primeri nemški izvirnik s slovenskim prevodom.

Nach einem alten Liede.

Sagt, wo sind die Veilchen hin,
Die so freudig glänzten,
Und der Blumen Königin
Ihren Weg bekränzten?
»Jüngling, ach! der Lenz entflieht;
Diese Veilchen sind verblüht.«

Vse mine.

Kde so moje rožice,
Pisane in bele?
Moj'ga srca ljub'ce,
Žlahtno so cvetele --
Ah, pomlad je šla od nas,
Vzela sta jih zima, mraz!

Sagt, wo sind die Rosen hin,
Die wir singend pflückten,
Als sich Hirt und Schäferin
Hut und Busen schmückten?

»Mädchen, ach! der Sommer flieht;
Diese Rosen sind verblüht.«

Führe denn zum Bächlein mich,
Das die Veilchen traukte,
Das mit leisem Murren sich
In die Thäler senkte.

»Luft und Sonne glühten sehr!
Jenes Bächlein ist nicht mehr.«

Bringe denn zur Laube mich,
Wo die Rosen stauden,
Wo in treuer Liebe sich
Hirt' und Mädchen fanden.

»Wind und Hagel stürmten sehr;
Jene Laube grünt nicht mehr.«

Sagt, wo ist das Mädchen hin,
Das, weil ich 's erblickte,
Sich mit demuthvollem Sinn
Zu den Veilchen bückte?

»Jüngling, alle Schönheit flieht;
Auch das Mädchen ist verblüht.«

Sagt, wo ist der Sänger hin,
Der auf bunten Wiesen
Veilchen, Ros' und Schäferin,
Laub und Bach gepriesen?

»Mädchen, unser Leben flieht;
Auch der Sänger ist verblüht.«

Kde so moje tičice,
Kam so odletele?
Oh nedolžne pevčice,
Kak' so žvrgolele —

Zanjke b'le nastavljene,
Tič'ke so se vjele vse.

Kde je hladni potok moj,
Kder sem se sprchajal,
Ko skušujav nevarni boj
Mene je obdajal? —

Suša vélika bilà,
Zemlja je popila ga.

Kde je moja utica,
Utica zelena?

Kde je hladna senčica,
Z lipce spletena? —

Hud vihar podrl je njo,
Ah, zelena več ne bo!

Kde je tista deklica,
V vrtu je sedela?

Lepa kakor rožica,
Pesnice je pela —

Hitro, hitro mine čas,
Mine tudi lep obraz.

Kde je pevec zdaj vesel,
Ki je to prepeval?

Naj bi enkrat še zapel,
Kratek čas nam delal! —

Hitro, hitro mine čas,
Ah, ne bo ga več pri nas!

Kdor objektivno presodi obé pesmi, mora pač pritrditi, da je Orožnova pesem samó prost prevod Jacobijevega izvirnika. *Fr. Levec.*

LISTEK.

„Matica Slovenska“. Društvene knjige za leto 1889., posebno „Dušeslovja“ I. del, pošle so do malega. Ker po tej knjigi, zlasti sedaj, ko je izšel nje drugi del, veliko povprašujejo, ustrezajo „Matičinemu“ odboru tisti bivši člani, ki še niso poravnali letošnje udnine in ne mislijo več vztrajati pri „Matici“, ako mu vrnejo I. del „Dušeslovja“, ki zanje nima tolike vrednosti. V zameno dobé kako drugo založno knjigo iste cene. — Vsem društvnikom, ki so lani pristopili na novo, ki imajo tedaj le II. del Erjavčevih spisov, bodi povedano, da je I. del tudi še dobiti po založni ceni